

Arbetsdomstolens avgörande om sjukhusprästs rätt till beredskapsersättning

9.12.2024/KyA

Bakgrund till och utformning av ärendet

- En sjukhuspräst vid Björneborgs ksamf/FOSU yrkade på beredskapsersättning för tiden 1.4-31.12.2020.
 - Den nya arbetstidslagen trädde i kraft i kyrkan 1.4.2020.
 - Tanken med talan var att sjukhusprästen enligt den nya arbetstidslagen hade arbetstid och att allmän arbetstid i KyrkTAK skulle iakttas.
 - På basis av arbetstiden ska också bestämmelsen om beredskapsersättning i 160 § iakttas.
 - FOSU:s tolkning var att prästen var förordnad att vara i beredskap på kvällar och veckoslut så att det under ovan nämnda tidsperiod skulle ha uppstått en beredskapsersättning på drygt 3 000 €.

Bakgrund till och utformning av ärendet

- Samma ärende hade redan tidigare varit föremål för tvist vid Åbo förvaltningsdomstol. Förvaltningsdomstolen ansåg att beredskapsersättningen hör till arbetsdomstolen som en KyrkTAK-fråga (= anställningsvillkor) och avgjorde inte ärendet.
- Prästens yrkande var retroaktivt. Prästen hade gått i pension redan innan processen vid förvaltningsdomstolen inleddes våren 2021.
- En prejudicell fråga i detta fall var
 - 1) ska sjukhusprästen anses ha haft tillräcklig arbetstidsautonomi, och
 - 2) är sjukhusprästen en i 2 § 1 mom. i arbetstidslagen avsedd präst som utför religiösa förrättningar.
- Arbetsgivaren hade både före och efter arbetstidslagens ikraftträdande behandlat prästen som tjänsteinnehavare utan arbetstid.

1) Hade prästen tillräcklig arbetstidsautonomi?

- Arbetsdomstolen ansåg att tillräcklig arbetstidsautonomi som förutsätts i lagen hade förverkligats i sjukhusprästens arbete (2 § 1 mom. inledningsfrasen i arbetstidslagen (ATL)):
 - Bevisvärderingen i fråga om arbetets innehåll och karaktär var av väsentlig betydelse.
 - Förutom skriftliga dokument (plan för tjänstefri tid, avtal med sjukhuset) vittnade 3 sjukhuspräster och deras chefer.
 - På grundval av bevisningen ansåg arbetsdomstolen att
 - a) prästen var inte skyldig att vara på tjänstestället på vissa tider eller under vissa dagar. Prästen planerade själv sin närvaro.
 - b) arbetsgivaren bestämde eller övervakade inte användningen av prästens arbetstid på något sätt.

1) Hade prästen tillräcklig arbetstidsautonomi?

- c) i sjukhusprästens arbete med patienterna och sjukhuspersonalen fanns det flest arbetsuppgifter vardagar under dagtid. Detta fråntog inte sjukhusprästens faktiska frihet att besluta om skötseln av sina arbetsuppgifter.
- d) Jourtjänstgöringen på kvällar och veckoslut har baserat sig på bestämmelsen i 26 § i kyrkans tjänsteinnehavarlag om skyldighet att sköta nödvändiga och brådskande tjänsteuppgifter.
- e) - > på jourskiften begränsades de facto tjänsteutövningsskyldigheten på 24 timmar (= "nattetid" ingen jour).
- Arbetsdomstolen ansåg dessutom att beviljandet av lediga dagar och semester inte kunde anses begränsa prästens arbete på ett sådant sätt att prästen inte själv kunde besluta om skötseln av sina arbetsuppgifter.

2) Var prästen på sjukhuset i en uppgift som inbegrep religiösa förrättningar?

- Arbetsdomstolen ansåg att sjukhusprästens arbete regelmässigt innefattade religiösa förrättningar.
 - Även här spelade bevisvärderingen en viktig roll.
 - Förutom verksamhetsstatistik och skriftliga dokument vittnade 3 sjukhuspräster och deras förmän om saken.
 - Religiösa förrättningar:
 - Lagen definierar inte vad som är en "religiös förrättning"
 - Alla vittnen berättade att de hade utfört religiösa förrättningar. Mängden förrättningar varierade ("sällan" eller "varje vecka").
 - Arbetsdomstolen ansåg att religiösa förrättningar hade varit en del av sjukhusprästens uppgifter och att de hade varit "regelbundna".

Arbetsdomstolens slutsatser om fallet

- 1) Sjukhusprästens arbete hade inte fastställts på förhand och användningen av arbetstiden övervakades inte. Prästen hade alltså kunnat besluta om sin arbetstid på det sätt som avses i 2 § 1 mom. i arbetstidslagen (= kravet på arbetstidsautonomi i den inledande meningen i 1 mom.).
- 2) Karaktären av sjukhusprästens arbete var sådan att tjänsteinnehavaren utför religiösa förrättningar som avses i 2 § 1 mom. 2 punkten i arbetstidslagen.
- 3) Det faktum att sjukhusprästernas arbete i Tammerfors var arbetstidsarbete påverkade inte bedömningen av Björneborgs arbetsarrangemang. Även om prästens arbete till sin karaktär är sådant arbete utan arbetstid som avses i 2 § i arbetstidslagen, hindrar det inte att arbetet ordnas som arbetstidsarbete.

Arbetsdomstolens ståndpunkt ledde dessutom till:

- a) Frågan om även 2 § 1 mom. 4 punkten i arbetstidslagen är tillämpligt på en sjukhuspräst behövde inte avgöras.
 - Om arbetsdomstolen inte skulle ha ansett prästen ha utfört religiösa förrättningar enligt 2 § 1 mom. 2 punkten, skulle Arbetsdomstolen ha bedömt punkten: är en sjukhusprästs arbete sådant arbete som” *på grund av verksamhetens särdrag utförs under sådana förhållanden att det inte kan anses ankomma på arbetsgivaren att kontrollera hur den tid som ägnas åt detta arbete har ordnats*”.

Arbetsdomstolens ståndpunkt ledde dessutom till:

- b) Kravet på betalning av beredskapsersättning behandlades inte, eftersom sjukhusprästen ansågs vara utan arbetstid och då tillämpas inte arbetstidsbestämmelserna.
- c) Frågan om att ålägga Björneborgs ksamf betala plikt (överträdelse av KyrkTAK) togs inte upp, eftersom Björneborg hade agerat i enlighet med avtalet.
- d) Frågan huruvida KyA skulle åläggas plikt för underlåtenhet att uppfylla sin övervakningsskyldighet togs inte upp, eftersom FOSU:s talan avslogs (och KyA hade handlat i enlighet med sin tillsynsskyldighet genom att ge anvisningar till Björneborgs kyrkliga samfällighet).